

سید محمد میرزا محمدزاده : پایانه جاسک؛ گامی در مسیر توسعه اقتصاد

پایانه جاسک؛ گامی در مسیر توسعه اقتصاد

تهران - ایرنا - ایجاد پایانه جاسک علاوه بر اینکه ریسک نزدیک شدن کشتی‌های تجاری به تنگه هرمز را کاهش می‌دهد، می‌تواند با توجه به نزدیک‌تر بودن به آب‌های آزاد نسبت به بندر فجیره، رقیبی جدی برای اقتصاد این بندر اماراتی به‌شمار رود.

زمانی تجارت انرژی در بازارهای جهانی صرفاً جنبه اقتصادی داشت؛ در آن روزگاران یک طرف خریدار بود و آن سوی بازار فروشنده محصول را عرضه می‌کرد. با توسعه بازار، افزایش تعداد عرضه کنندگان و همچنین دخالت سیاست در جنبه‌های تجاری، شرایط به گونه دیگری رقم خورد.

مداخله کشورهای استعماری در روند تولید و فروش عرضه کنندگان، از محدودیت‌های تجاری گرفته تا مداخله در روند حمل و نقل، چه به روش دیپلماتیک و چه به روش‌های نظامی، پیچیدگی‌های بسیاری به بازارهای انرژی جهان افزود. رفته رفته پیچیدگی‌ها ابعاد تازه‌تری یافت؛

کشورهای عرضه کننده عمده انرژی جهان نقش تعیین کننده‌ای در بازارهای جهانی انرژی پیدا کردند؛ این نقش در مقاطعی تعیین قیمت بود و گاهی اعمال قدرت تنظیم‌کنندگی تراز انرژی جهان.

برای این منظور عرضه کنندگان انرژی به ابزارهای مختلفی نیاز دارند، ابزارها طیف وسیعی از موارد را شامل می‌شوند؛ از داشتن محصول کافی و متنوع گرفته تا فناوری‌های بارگیری و داشتن بندرگاه‌ها و پایانه‌های استراتژیک همه جز این ابزارها به‌شمار می‌روند.

داشتن پایانه‌های پیشرفته و متعدد در نقاط استراتژیک برای هر کشوری امتیاز بسیار ارزنده به‌شمار می‌رود. ضمن آنکه ایجاد پایانه‌های بزرگ فعالیتی زمان‌بر و هزینه‌بر تلقی می‌شود و یافتن بستر مناسب که همه امتیازات یک پایانه خوب را داشته باشد، تصمیمی بسیار دشوار به نظر می‌آید.

کشورمان ایران با در اختیار داشتن خطوط ساحلی گسترده، بهره‌گیری از خطوط ریلی پهناور و سراسری، دسترسی به آب‌های آزاد، قرار گرفتن در نقطه‌ای استراتژیک در منطقه، مستعد ایجاد پایانه‌های نفتی و غیر نفتی دریایی بسیاری است که متأسفانه در طول سالیان مغفول مانده است.

از مزایای داشتن پایانه‌های متعدد برای کشور تنها می‌توان به صنعت مغفول بانکرینگ اشاره کرد؛ در تمامی کشورهایی که سواحلی با دسترسی به آب‌های آزاد دارند، این صنعت یکی از رایج‌ترین منابع درآمد ارزی کشور محسوب می‌شوند؛ بندر روتردام هلند که به دروازه نفتی اروپا معروف است، فقط از صنعت بانکرینگ این بندرگاه بخش مهمی از GDP کشور را تأمین می‌کند؛ اینکه تصور شود بانکرینگ صرفاً به سوخت رسانی به کشتی‌های عبوری محدود می‌شود، یک اشتباه رایج است؛ بانکرینگ تمامی خدمات سوخت‌رسانی، هتلینگ برای مسافری و خدمه، خدمات تعویض خدمه، تأمین آذوقه و ... هزاران خدمات دیگر را شامل می‌شود. صرفاً در بخش تعویض خدمه کشتی‌های عبوری این بندرگاه سالانه میلیون‌ها دلار برای رزرو خدمات پروازی، جابجایی و خدمات اخذ ویزا از شرکت‌های حمل و نقل دریایی مطالبه می‌کند.

در همسایگی کشورمان، کشور امارات متحد عربی، در بندر جفیره، که تنها چند گره دریایی با بندر نفتی خارگ فاصله دارد و به تنگه هرمز نیز چسبیده است، کشتی‌های عبوری بسیاری را از خدمات با کیفیت

بانکرینگ بهره‌مند می‌سازد و این بندرگاه برقیب درآمدهای سرشاری را عاید شیخ نشین امارات می‌کند.

ایجاد پایانه جاسک علاوه بر اینکه ریسک نزدیک شدن کشتی‌های تجاری به تنگه هرمز را کاهش می‌دهد، می‌تواند با توجه به نزدیک‌تر بودن به آب‌های آزاد نسبت به بندر جفیره، رقیبی جدی برای اقتصاد این بندر اماراتی به‌شمار رود.

جدای از این موضوع ایجاد چنین پایانه‌ای منافع بی‌شمار در بخش اقتصاد درون‌زا دارد. توسعه یک پایانه جدید، چه در بخش توسعه و چه در بخش بهره‌برداری، می‌تواند اشتغال‌زایی بسازی را به دنبال داشته باشد، ضمن آنکه با توجه به تعاملات بین‌المللی می‌توان توسعه پایانه جدید را در بخش اقتصاد برون‌زا بهینه متصور شد که در واقع می‌توان به آن به عنوان یک منبع درآمد ارزی سرشار چشم داشت که بخش مهمی از آن قابل تحریم نیست.

خدماتی از جمله هتلینگ، سوخت‌رسانی، خدمات پروازی و دیگر مسائل از این قبیل اصولاً ماهیت قابل تحریم ندارند و شرکت‌ها کمتر قادر به پذیرفتن هزینه بیشتر برای استفاده از خدمات بانکرینگ به بهانه تحریم هستند.

از طرف دیگر سواحل مغفول مکران که در تأکیدات مقام معظم رهبری همواره به آن اشاره شده است نیز می‌تواند هدف دیگر توسعه پایانه جاسک باشد. ایجاد چنین پایانه‌ای در ساحل استان سیستان و بلوچستان می‌تواند به رونق اقتصادی محلی این استان منجر شود و تأثیرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را برای این منطقه به شکل بسزایی بر جای گذارد. این تأثیر هم می‌تواند به صورت مستقیم به شکل به کارگیری نیروهای بومی بسیار در پایانه باشد و هم ایجاد غیر مستقیم تورسم صنعتی از جمله هتلداری، ایجاد بسترهای صنعتی به دلیل سهل الوصول بودن برای صادرات محصولات واحدهای صنعتی و به دنبال آن به کارگیری نیروهای بومی در این بخش را به دنبال داشته باشد که این مسائل همه تنها شروعی برای یک تحول بزرگ در کشور است.

از منظر دیگر داشتن تنها یک پایانه صادراتی نفت خام در بخش جنوبی کشور، فعالیت صنعت نفت را به لحاظ استراتژیک محدود می‌کند. این در حالی است که ایجاد پایانه جدید می‌تواند تسریع بارگیری نفت را برای نفتکش‌های مشتری نفت ایران به دنبال داشته باشد و علاوه بر آن

به روز رسانی تجهیزات بارگیری نفت در پایانه خارگ خود هزینه‌های هنگفتی دارد که می‌توان با چشم‌پوشی از آن در پایانه‌ای جدید این هزینه‌های سرمایه‌ای را ضریبی دوچندان بخشید.

گفتن این موضوع بدیهی نیز خالی از لطف نیست که کشورهای خریدار نفت از منطقه خلیج فارس ترجیح می‌دهند محموله خود را از بندرگاهی نزدیک‌تر به آب‌های آزاد تحویل بگیرند و از هزینه‌های جابجایی خود و رفت و آمد در تنگه هرمز بکاهند که این مسئله می‌تواند با ایجاد پایانه جاسک به رویایی برای خریداران نفت بدل شود و نگرش این خریداران را به بازارهای منطقه تغییر دهد.

ایجاد پایانه جاسک اما در گرو یک عامل کلیدی است: انتقال نفت به این پایانه حیاتی.

خوشبختانه با روی کار آمدن دولت یازدهم و تأکید مقام معظم رهبری پروژه خط لوله گوره به جاسک جانی تازه گرفته و سفارشات ساخت خطوط لوله آن از سوی سازنده داخلی دریافت شده است.

امید می‌رود با لوله گذاری و انتقال نفت غرب کارون در فاز اول، عملیات احداث پایانه جاسک تسریع شود و میهنمان ایران گامی مهم به سوی ایجاد بستری جدید و قدر برای رقابت با قدرتهای جهانی نفت حاضر در منطقه بر دارد.

باید در نظر گرفت که بخش مهمی از تحریم‌های اقتصادی ظالمانه کنونی علیه کشور، در راستای حذف ایران از بازار انرژی جهان صورت گرفته است.

دنبال کردن ساز و کارهایی برای حفظ برتری و داشتن مزایا برای مشتریان انرژی جهان می‌تواند کلیدی برای مواجهه با این تحریم‌های یکسویه باشد.

سید محمد میرزا محمدزاده | کارشناس انرژی